

Iskolai értesítések. *)

1. Kolozsvári főiskolánkról.

Kolozsvári főiskolánk az 1874/5-ik évben sept. 5-én nyitott meg ünnepélyesen felügyelő gondnok Dr. Brassai Sámuel ur és a tanári kar jelenlétében, mikor is a felügyelő gondnok ur buzdító és irányadó beszédet tartott az ifjusághoz.

Béiratott az év elején papjelölt és papnövendék 29. A 8 gymn. osztályba 172 rendes, 1 rendkívüli és 7 magán tanuló, kik közül 1 leány, összesen 180. A 4 elemi osztályba 89. Mindössze 298. Évközben kilépett 18, kiutasított 1, meghalt 7, vizsgálatot nem tett betegség vagy más ok miatt 19. Év végén vizsgálatra állott tehát összesen 248 rendes és 5 magán tanuló, kik közül volt: magyar 239; német (szász) 6; román 8. Vallás szerint: unitárius 133; r. kath. 43; g. kath. 1; g. kel. 7; ev. ref. 25; ágostai 17; mózesvallású 26. Az egész intézetben tanított 9 rendes-, 1 segéd- és 3 póttnár, 6 szaktanító és 7 köztanító. Tornászatra jártak a gymn. tanulók a városi torna-vivoda intézetbeli tanárhoz, a kivel a tanítószemélyzet volt összesen 27.

A téli közvizsgálat jan. 29-től febr. 6-ig, a nyári közvizsgálat pedig jun. 20—30-án tartatott meg.

Az érettségi vizsgálat írásbeli része volt május 9. 10. 11-én; szóbeli része pedig jul. 1. és 2-án, melyre az egész VIII. gymnas. oszt. (23) jelentkezett s kik közül vizszavettetett minden tantárgyból egy évre 1; egy vagy két tantárgyból sept. 15-ig 4.

Papnöveldek is súlyos csapást szenvedett a főtiszt. és méltóságos Kriza János püspök és papnöveldei igazgató ur halála által. A Kelemen Beniámin ur által alapított iskolai kórházban ez isk. évben hosszabb-rövidebb ideig 42 tanuló ápoltatott és gyógyított, s daczára annak, hogy nehányan igen súlyos betegségben vol-

*) Míg iskolánk önálló rendes évi tudósításokat adhatnának, e rövid értesítésekkel igyekeztünk beszámolni a nyilvánosságnak iskoláinkról. Sajnáljuk, hogy Sz. Keresztúrról ez évben sem kaptunk semminemű kimutatást folyóiratunk számára. — Szerk.

tak t. i. roncsoló toroklobban, typhusban és tüdőgyulladásban, a kórházban csak egy tanuló halt meg s ez is főleg azért, mert későre jelentkezett. A más 6 meghalt tanuló, gyenge, beteges kis gyermek volt s helyt lakó szülőiknél hunytak el. A betegek körüli buzgó fáradozásért intézetünk mély hálával tartozik Dr. Gálfi Endre urnak, kórodánk rendes orvosának és Dr. Bartók István urnak. — A kórház alaptőkéje gyarapítására pénzbeli segélylyel ez évben is többen járultak, valamint ruhaneműeket is többen ajándékoztak. Vajha ezután is minél számosabban járnának ez intézet nagylelkű alapítója és pártfogói nyomdokain!

Jótéteményben ez iskolai évben többen részesítették főiskolánkat. Névszerint főgondnok mlgs. Kááli Nagy Elek ur ez évben is küldötte az ifjuság olvasó egylete részére a „Kelet“ című lapot s a „Századok“ cz. folyóiratot. Tkts. Bedő Dánielné aszszony egész évben adott egy fiúnak kosztot s egy másiknak havonként 1 frt. 50 krt. T. Filep Istvánné, t. Ferencz Józsefné és főtiszt. Kriza Jánosné uraszszonyok egy-egy szegény fiut egész évben kosztal tartottak.

A Zsuki László alapítványából s legatioi és temetési díjából kiosztatott az egyenruhás ifjak közt 94 frt 10 kr. o. é.

A kövendi Szász Gergelyné, Incze Klára alapítványára két pályamű adatott bé, de a díjra egyik sem találtatván méltónak, az 5 frt díj az alapító rendelkezésének megfelelőleg a tőkéhez csatoltatott.

A Fejér Márton által szépíráásra tett a. apítványból a 2 ftos tallért nyerte Árkosi Gyula VIII-ik, az 1 frtos tallért Német István, V-ik gymn. tanuló.

A Paget Olivér alapítványból az angol nyelvben tett előhaladásért az első díjra ez évben nem levén pályázó, a 100 frt. az alapító levél értelmében a tőkéhez csatoltatott; a 2-ik díj 50 frt. egyenlőleg megosztott Sándor Gergely és Kilyéni András III. éves papnövendékek közt; a 3-ik díj 25 frt. Varga Dénes, II. éves papnövendéknek ítéltetett.

A több rendbeli alapítványból ez évben is számos tanuló részesült segélyben, ugyan is

a.) a néhai boldogemlékü Konecz János alapítványából 22 ifjunak 2 frt 50 kr., 1 ifjunak 5 frt, havi részletekben kiadatott 600 frt. o. é. Ebből részesültek: Jakab Sándor, Nagy Gyula, Took István, Jakab István, Székely Zsigmond, Székely Ferencz, Árkosi Dani, Lukács Gábor, Csipkés Manó, Székely József, Siménfalvi Árpád, Siménfalvi Gyula, Péter Mihály, Rafaj Zsigmond, Gyöngyösi

Ferencz, Osváth Áron, Tóth Sándor, Vitális Elek, Vaska Béla, Kovács Lajos, Barra Mózes, Kelemen Lajos³, Német István, Osváth Zoltán, Lőrinczi Dénes, Varga Ödön és Pap László.

b.) A Fejér Ödön alapítványból kiadott 50 frt, melyből részesült havonként 2 frt 50 krban Csépi Lajos később helyette Pálfi Károly és Végh Mihály.

c.) Az Árkosi Lajos 50 frtos alapítványból szintén 2 frt. 50 kr-t kapott havonként Nagy Lajos és Kriza Ferencz.

d.) A Kelemen Benő ur alapítványából naponként kapott 1—1 czipót Varga Mór, Osváth Gerő és Vári Dénes.

e.) Állami ösztöndíjat fejenként 60 frtot kaptak Mózes Mihály, Mátyás János és Péter József.

f.) Az isk. díjak egy vagy több neme fizetése alól felmentett tanulóknak elengedett 213 frt 90 kr.

g.) Csépi Lajos köztanító*) 3 ezüst huszast tűzött ki az 1-ső vagy 2-ik el. tanuló részére, kinek legszebb növény-gyűjteménye lesz. Ebből 1—1 huszast nyert Ferenczi Jenő és Rignát János 1-ső elemi, 1 huszast Stark József 2-ik el. oszt. tanuló.

A néhai b. Farkas Sándor alapítványából a vett könyveken kívül a következő szaklapok és folyóiratok hozattak a tanári kar s illetőleg a könyvtár számára: Magyar Nyelvőr, Magyar Tanügy, Közép tanodai tanáregylet közlönye, Századok. Cserepéldányban küldetett: Erd. Prot. Közlöny. Angolhoni hitrokonink az Inquirer, Amerikai hitrokonink: „Old. and. New“ Religious Magazin and unitarian Review“ The monthly religious Magazin“ The liberal Christian cz. szaklapokat és folyóiratokat ingyen küldötték.

Egy pár tanterem új és czélszerűbb padakkal szereltetett fel; több lakszoba és tanterem részint újból padimentumoztatott, részint új kemenczékkel ellátott. Az elmúlt két isk. évben tanszerekre több mint 1000 frt. fordítván, az Augustinovics e czélra tett alapítványából, ez isk. évben csak földabroszok vásároltattak.

A főiskola könyvtára, mely 4 nagy termet foglal el, szaporodott részint a bölöni Farkas Sándor alapítványából tett vásárlás utján, részint a magyar tud. akadémia és egyesek ajándékozása utján 207 kötettel.

Az ifjuság kebelében következő egyletek vannak:

a.) A theologusok olv. és önképző köre, ennek van saját könyvtára és heti irott közlönye, járát több szaklapot s pályadíjakat tűz ki.

*) E derék ifju, Csépi Lajos, csokfalvi lelkész-társunk egyetlen fia, mindnyájunk őszinte fájdalomára meghalt augusztus 29-én. — Szerk.

b.) Az ifjúsági olv. egyesület, ennek is van saját és igen gazdag könyvtára, heti irott közlönye. Ez évben járatta az Ellenőrt; Vasárnapi Ujságot; Üstököst; Természettudományi közlönyt; Budapesti Szemlét; Századokat; ajándékozás útján kapta a Ker, Magvetőt; a Keletet; a Magyar Polgárt és Erdélyi Gazdát.

A Lendvai-Latkócziné alapítványából 17 tallért tűzött ki pályadíjjal, melyből nyertek különböző tárgyú dolgozatokkal: Kilyeni András, III. éves theol. 7 tallért; Varga Dénes, II. éves theol. 4 tallért; Göncz Károly, I. éves theol. 3 tallért; egy pályadíj 3 tallér a jövő évre is kitűzetett, mivel egy munka sem adatott bé a kijelölt kérdésre.

c.) Irodalmi és szavalló egyesület, van saját keblí lapja, melybe a jobb dolgozatok beiratnak; szintén tűzött ki pályadíjakat az irodalmi verseny élesztésére és előmozdítására, részint pénzben 13 tallért, részint értékes könyvekben.

d.) Az alosztályiak olv. egyesülete is csinos kis könyvtárral rendelkezik, melyet az évi tagsági díjakból korukhoz illő művekkel gyarapítanak és szavalló versenyeket rendeznek.

e.) A Remény-alap, célja a jobb dolgozatokból „Remény” című zsebkönyvet adni ki. Jelenleg van 171 frt. a takarékpénztárban, mely a kiadott „Remény”-ek jövedelméből gyűlt.

f.) Apolló kör, ennek célja főiskolánkban idővel a zene tanulást megkönnyíteni s e végre hangszereket szerezni; van jelenleg a takarékpénztárban 272 frtja, mely közadakozásból gyűlt.

g.) Kölcsonöző egyesület. Alapítója Lendvai-Latkócziné, de rék művésznő, a ki most is minden új évben 10 frtot küld ez alapnak. Állandó alapja 200 frt, melyből a tanulók csekély kamatra 2—2 frt kölcsönt vehetnek ki. Az így begyűlt kamatok pedig a különböző irodalmi körök által pályadíjjal tüzetnek ki.

h.) Betegsegélyező egyesület alapja feljül van 1000 frton s célja a beteg tanulók segélyezése. A segélyezés azonban csak akkor kezdetik meg ez alapból, mikor 10,000 frtra kinövi magát.

i.) Jóltevők alapja. Ifjúságunk közt ez isk. év június havában azon nemes eszme villant meg, hogy jóltevői arczképét rendre, rendre a nagy hallterembe való felfüggesztés végett lefestesse s hálájának ez által is kifejezést adjon. E célra saját kebelében néhány frtot azonnal gyűjtött is s folytatni fogja, míg a szép cél eléri. Ifjúságunk e lelkes szándékát nem lehet, eléggé méltányolnunk. Angliában, nevezetesen az ätoni collegiumban még a folyo-

sók is be vannak aggatva azon jelesek arczképeivel, kik azon intézetből fényes pályára lépve, jóltevői lettek az intézetnek, diszei az angol nemzetnek. Az ifjuság e jeleseket minden nap látva, egész életpályájokat megismeri s hozzájuk hasonló lenni törekszik. Adja Isten, hogy nálunk is minél hamarább valósuljon.

Benczédi Gergely,
ig tanár.

2.) Tordai közéletanodánkról.

A tordai unitárius közéletanodába felvétetett ez évben 185 tanuló. Ezek közül az öt gymnasialis osztályban tanult 79, a négy elemi osztályban 84 tanuló; osztály nélküli, részint kezdő, részint pedig csak egyes tárgyakat hallgató, volt 22. Évközben eltávozott az intézetből 15, meghalt 1, huzamosabb ideig beteg volt 2, maradt tehát az intézetben év végeig 167 tanuló. Elég szép szám, mely ez intézet életrevalóságát és szükségességét minden orációnál szebben bizonyítja.

Vallás szerint: unitárius volt 79, ev. ref. 54, róm. kath. 20, lutheranus 3, gör. kath. 23, gör. kel. 3, izraelita 3. — Nemzetiség szerint: magyar volt 157, oláh 26, cseh 1, szláv 1.

Mielőtt jelentésemben tovább mennék, a helyi viszonyokat nem ismerők érdekében megjegyezni kívánom, hogy ezen 79 unitárius tanuló közül, kik ez évben intézetünkben oktatást nyertek, legalább is 50-en a nyomasztó anyagi szükségek miatt, ez intézet hiányában, nem részesíthettek volna magasabb rendű oktatásban. E megjegyzést részben azért is tettem, hogy midőn iskoláink jövőjéről szóval vagy írásban tanácskozunk, az ily dolgokat nem szabad figyelmen kívül hagynunk, ha méltók akarunk lenni a fiaságra.

Tanított az intézetben 4 rendes tanár, 4 köztanító, 1 irás és rajz és 1 énektanító, összesen tehát működött 10 tanító. A rendes tantárgyakon kívül Iszlai Márton, köztanító, tanított még testgyakorlatot az egész ifjuságnak és műéneket a gymnasialis osztályoknak.

Ez évben az iskola ünnepélyes megnyitása alkalmával adatott át a közhasználatnak az újon épített 6 terem; ugyanekkor foglalta el tanári székét Derzsi Károly atyánkfia is, kiben intézetünk tanereje tetemes erősödést nyert. — Ez évben 5 tanterem a kor igényeinek megfelelőleg rendeztetett be, s az iskola egészen béke-
rítettett.